

Vineta Zeltkalne

Krusts, pie kura tagad ejam lūgties ar speciālo pierobežas atļauju

Upītes vārds Latgalē komentārus neprasa. Savukārt starp apkaimes labākajiem gidiem noteikti slavināma Ontona (Antona) Slišāna Upītes Kultūrvēstures muzeja vadītāja Ligita Spridzāne. Upītes ciemā ekskursija var ilgt pat 5–6 stundas. Ja vēl dosies skatīties, kas labs atklājams apkārtnē, tad vienas dienas būs par maz. Šoreiz iepazīsimies ar Šķilbēnu pagasta Lotušu ciema krustu pāris kilometrus uz austrumiem no Upītes ciema. Tas atrodas pierobežas zonā, kur robežsardze kamerās fiksē visus, kas tur ienāk. Ja ar puķu pušķi rokā dosies uz kapiem, tad varbūt robežsardze nejaūtās pēc pierobežas caurlaides, bet, ja dosies tuvāk robežai, noteikti satiksi robežsargus. Bet tagad par Lotušu ciema krusta vēsturi.

"Pirmais Lotušu ciema krucifiks atradies pie tilta pār Krākupes upi pie dižas liepas ciema dienvidu malā. 1914. gadā Domeniks Logins uzstādījis jaunu ciema krustu pie divstarpainās Stepana liepas. Krusts atradies lapenes tipa krusta mājiņā ar dēļu soliņiem gar malām, kur sēdēt dziedātājiem. 1939. gadā krusta mājiņa un krusts sagāzušies un krusts ar Jēzus tēlu glabājies pie Stepana Slišāna. Pēc viņa nāves tēlu kādu laiku turējuši Lotušu kapos pie kapu krusta. Padomju gados ciema krusts atjaunots netika," tik tālu ziņo Balvu Centrālās bibliotēkas Balvu reģiona kultūrvēstures datu bāze.

Lielākā daļa tā laika krusta liecinieku ir devusies mūžībā. Bet 2004. gadā Lotušu ciema krusts piedzīvoja atdzimšanu. 7. augustā Lotušu ciema kapsētā bija kapusvētki, pēc kuriem atklāja jauno krustu. To uzstādīja citā vietā, ne tajā pašā, kur bija atradies pirmais ciema krusts. Toreiz krustu iesvētīja priesteris. Tikai 2010. gada maijā Lotušu ciema krustu iesvētīja toreizējais Aizkraukles draudzes prāvests, pašreizējais Liepājas diecēzes bīskaps Viktors Stulpins, kura šaknes arī ir no Lotušu ciema. Bīskaps stāsta, ka bērnībā vasaras pavadījis pie mammas māšas Lotušos, un tieši viņa arī kādā cie- mošanās reizē palūgusi iesvētīt krustu.

Lotušu ciema krucifiksu betonā atlējis mākslinieks Leonards Lazdiņš kopā ar brāli Staņislavu

Par jaunā krusta tapšanas vēsturi stāsta Renāte Lazdiņa, kura šobrīd vada reģionālo *Latvijas Radio* studiju Latgalē: "2004. gadā mans tēvs mākslinieks Leonards Lazdiņš kopā ar brāli Staņislavu Lazdiņu atlēja betonā jauno krustu. Vēlējās veidot betonā, lai krusts būtu ilgmūžīgs, jo koka krusti nekalpo ilgi. Manam tēvam kā māksliniekam interesēja darboties dažādās tehnikās. Jēzus atveidojumu jeb mūciņu viņš jau iepriekš bija veidojis gan kokgriezuma tehnikā, gan atlējis gipsī. Viena viņa koka grieztā Jēzus mūciņa atrodas Lotušu kapsētā pie centrālā krusta. Baltais betona krusts ir uzstādīts pie Stepana Slišāna un viņa meitas kordirģentes, mūzikas pedagoges Emīlijas Slišānes, ilggadējas (1967–1988) Rēzeknes sieviešu kora *Medicus* vadītājas mājas vietas. Tēvs un

viņa brālis Staņislavs jau divus gadus kā mūžībā. Mana māte Benita vēl atceras, ka tēvs, krusta vietu izvēloties, teica, ka to varēs redzēt no viņa dzimto māju vietas Lotušu ciemā. Krusts ir balts, to var redzēt tālu."

Pirms simts gadiem Lotušu ciems bija bieži apdzīvots, te dzīvojuši teju divi simti cilvēku, bet tagad tikai vienas mājas ir apdzīvotas. Tomēr šo vietu Leonards un viņa brālis mīlēja un dzimtas saknes cienīja. Arī baznīca Renātes tēvam kā dievticīgam cilvēkam bijusi svarīga.

"Krucifiks ir dāvana dzimtajai pusei. Lai arī tēvs Leonards Lotušu ciemā sen vairs nedzīvoja, viņam bija svarīgi, lai pēc viņai kaut kas paliek. Viņam bija svarīgi godināt savu senču piemiņu. Krusta atklāšanas reizē vietējam Balvu rajona laikrakstam *Vaduguns* Ontans Slišāns teica –

Netālu esošo Lotušu kapu uzraksts arī mākslinieka L. Lazdiņa dāvana dzimtajai pusei

krusts ir svarīgs kā piemiņa ciemam un senčiem, lai kāda tantīņa, garām ejot, noskaitītu lūgšanu un noliktu ziedus. Viņš bija mana tēva labākais draugs. Skolā pat vienā solā sēdējuši. Šobrīd krusts atrodas tāda ceļa malā, pa kuru lielākoties brauc tikai robežsargi. Atbraucam te ikreiz pēc kapusvētkiem vai kapsētas apmeklējuma. Lotušu kapsēta ir neliela, tur apglabāts tagad arī mans tēvs, viņa vecāki, vecvecāki un daudzi citi radinieki. Uzraksts *Lotušu kopi* ir mana tēva izgatavots un arī kā dāvana dzimtajai pusei un nu jau arī viņa paša atdusas vietai," atmiņās dalījās Renāte Lazdiņa.

Šobrīd zemi ap Lotušu ciema krustu apsaimnieko Jānis Supe ar ģimeni, kuri dzīvo kaimiņos – Upītes ciemā. Jānis teica, ka krusts itin nemaz netraucējot apstrādāt zemi, jo atrodas pie māju vietas pamatiem. Blakus viņš esot izvietojis bišu dravu un Stabļovas ciemā atrodas "Bišu namiņš", kur interesenti var vērot bišu dzīvi un smelties spēku, gulot *bišu gultās*. "Regulāri applauju ap bišu stropiem un vienlaicīgi arī ap krustu. Kādus ziedus noliek mana mamma Līvija Supe vai kāds no Lotušu kapsētas apmeklētājiem. Cikām apsaimniekosim šos zemes gabalus, tikmēr arī applaušu ap krustu," teic Jānis Supe. Sākotnēji krustam bijis arī stikls priekšā mūciņam, bet laika gaitā izkritis un pazudis.

Tagad nu bumba mūsu *Vēstneša* lasītāju pusē – visiem kopā izlūgties, lai Lotušu ciemā atgriežas iedzīvotāji, kas pie krusta skandina slavas dziesmas Dieva un Dievmātes godam.

JAUNIEŠA SLEJA

Elizabete Grasmāne

Svētie

Manuprāt, visi, kas regulāri apmeklē Svēto Misi, ir pamanījuši, ka Baznīca kanonizējusi divus jaunus svētos. Parasti es tam nepievērstu uzmanību, bet, kad pamanīju, ka tie puīši ir tik jauni...

Karlo Akutis piedzima 1991. gadā un nomira 15 gadu vecumā no vēža. 15 gadi – tas ir mazāk nekā man. Viņu dēvēja par *Kristus influenceri*, un man tas likās interesanti, tādēļ papētīju, ko internetā par Karlo saka. Viņu no agrā vecuma aizrāva tehnoloģijas un brīnumi, tāpēc viņš izveidoja mājaslapu *Euharistiskie brīnumi pasaulē*. Karlo Akutis ir ne tikai viens no jaunākajiem svētajiem, bet arī pirmais, kurš apvienoja katolisko ticību ar tehnoloģijām un internetu, caur kuru mūsdienās ļoti daudzi jaunieši iepazīstas ar liecībām un to, kas ir kristietība. Visi ir ievērojuši to, cik daudz laika jaunieši mūsdienās pavada telefonos, sociālajos tīklos, un arī es šajā vidē mēdzu pavadīt pārāk daudz laika, tomēr nespēšiet iedomāties, cik daudz par kristietību un Dievu var iemācīties no 20 sekunžu video. Tas ir iemesls, kādēļ mani tik ļoti uzrunāja un iedvesmoja šis jauniešs, kurš nodzīvojis tik īsu dzīvi, bet spēja tik ļoti ietekmēt pasauli uz labo, attīstot savas intereses un piepildot savu sapni.

Otrs svētais ir Pjērs Džordžo Frasati, kurš nomira 24 gadu vecumā. Viņš uzauga bagātā ģimenē un ievēroja cilvēkus, kuri cieta no nabadzības, slimībām, bada... Taču ne tikai ievēroja viņus, bet sāka arī kaut ko mainīt viņu labā – izmantoja savu turību, lai pabarotu šos cilvēkus, samaksātu par medicīniskām vajadzībām un izglītību. Ir tik daudz cilvēku, kuri redz, ka ir nepieciešama palīdzība, bet baidās kaut ko darīt, lai tas mainītos. Pjērs bija turīgs vīrs, tādēļ iekāpt nabadzīga cilvēka

kurpēs bija divreiz grūtāk, bet viņš lauza aizspriedumus un gāja ciemos pie šiem cilvēkiem. Tomēr es nedomāju viņa doto naudu, kad saku, ka šis ir ļoti skaists piemērs. Svarīgākā ir otra cilvēka klātesamība – sapratne, ka tu kādam rūpi. Frasati gāja pie šiem cilvēkiem, lai palīdzētu viņiem justies mīlētiem, pamanītiem. Es ticu, ka Dievs neiedomājami daudz caur to darbojas. Pjērs nomira ļoti strauji – nedēļas laikā – no poliomielīta, kuru visticamāk dabūja, jo daudz laika pavadīja ar slimiem cilvēkiem. Pjērs Džordžo Frasati man liek domāt, ka Jēzus gribēja, lai tādu pazemību mēs iemācāmies no Viņa.

Šis atziņas es paņēmu no viņu dzīvesstāsta. Tāpat kā Karlo, es sekošu saviem sapņiem, interesēm un tās centīšos atdot Dievam, jo gribu, lai Dievs caur mani nes gaismu pasaulē. Es mācišos drosmi un dāsnumu no Pjēra. Svētie katoļu Baznīcā ir pamanīti, jo viņu dzīve ir kā paraugs tam, kā mums vajadzētu dzīvot. Protams, galvenais mūsu dzīves piemērs ir Jēzus, bet arī svētie ļauj mācīties, kā kristietim rīkoties konkrētā situācijā un dzīves apstākļos. Mēs esam kā mazi bērni, kuriem visu vajag parādīt, iemācīt – tā ir laba lieta. Dievs mūs tik ļoti mīl, ka Viņš mums sūta dažādus cilvēkus kā paraugu...

Man ir prieks, ka Baznīcā ir gados jauni svētie, jo es ticu, ka tieši tie iedvesmo un motivē jauniešus. Es agrāk nekad neiedomājos lūgt kaut ko svētajiem, izņemot, ja man kaut kas pazuda. No svētajiem tiešām daudz ko var iemācīties, un es ceru, ka viņu liecība uzrunās jauniešus, ka pat mazām lietām un īsai dzīvei var būt liela nozīme.

